

*Working Papers
of the Department of Eco-communication*

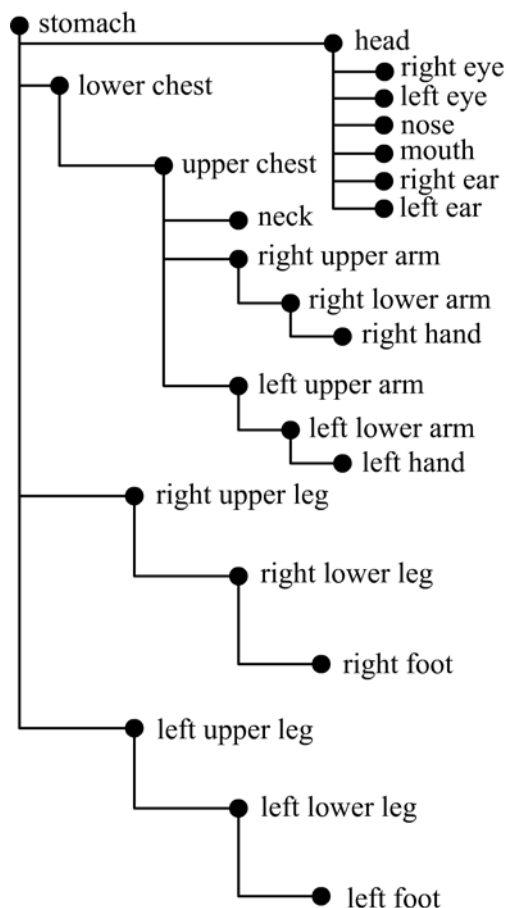
NR 4

*Adam Mickiewicz University
Faculty of Modern Languages and Literature
Department of Eco-communication*

Poznań

interakcyjny bowiem tylko poprzez interakcje z innymi ludźmi każdy z nas wykorzystuje gestosferę w nieskończonych doświadczeniach komunikacyjnych, tj. spotkaniach komunikacyjnych i aktach komunikacyjnych.

W niniejszym wstępnym opracowaniu czyni się następujące założenia: (a) przyjmuje się za Vygotskim (1962, 1978), że gestosfera stanowi najogólniej tzw. ‘wtórny system sygnalizacyjny’ (ang. *second(ary) signal system*), który funkcjonuje głównie jako system mediacyjny wobec ‘pierwotnego systemu sygnalizacyjnego’, na który składają się elementy składowe audiosfery, a w szczególności elementy tzw. antropofonii lingwalnej (S. Puppel, w druku), czyli dźwięki mowy. Przyjmuje się ponadto, że (b) zarówno gestosfera jak i audiosfera uczestniczą w procesie komunikacji na zasadzie nieuniknionego współdziałania, tj. strukturalnej kohezji polegającej na współprzenikaniu się i wzajemnym uzupełnianiu oraz, że (c) w konsekwencji aktywna mediacja gesturalna (ang. *gestural mediation*), mająca charakter kontrolny względem antropofonii lingwalnej (zob. Filatriau et al., 2007), wymaga aktywacji i koordynacji różnych elementów strukturalnych wchodzących w skład ciała ludzkiego a także ich odpowiedniego odwzorowania w mentalnym systemie reprezentacyjnym komunikatora. Dodatkowo za Filkornem i Kocanem (2000) przyjmujemy, że (d) hierarchiczny i syntetyczny zarazem schemat ciała ludzkiego stanowiący złożony system koordynacyjny parametrów, do którego każdy ludzki komunikator ma nieograniczony dostęp i który jednocześnie zanurzony jest w komunikacyjnej przestrzeni publicznej, ma następującą postać (Rys. nr 2). Na rysunku tym poszczególne węzły reprezentują parametry biorące udział w produkcji gestów.

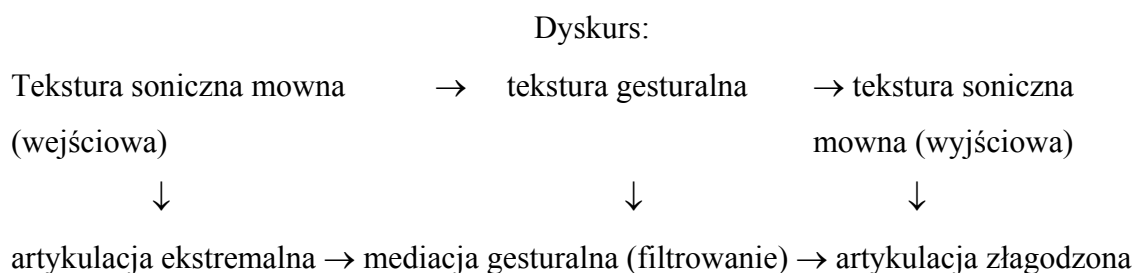
Rys. nr 2

Zatem współdziałanie, o którym mowa powyżej, w tradycyjnych aktach komunikacji ‘twarzą-w-twarz’ (tj. bezpośredniej) i w różnych typach międzyosobowego dystansu komunikacyjnego (zob. J. Puppel, 2007), ma charakter jednoczesnej aktywacji i koordynacji obydwu sfer, tj. audiosfery i gestosfery, na poziomie poszczególnych parametrów. Jak już zaznaczono powyżej, aktywacja ta ma miejsce w komunikacyjnej przestrzeni publicznej, która podlega kontroli społecznej. Z czysto fizycznego wszakże punktu widzenia zarówno audiosfera jak i gestosfera podlegają zjawiskom aerodynamizmu, manipulacyjności, automatyczności i powtarzalności, które wspólnie (tj. synergicznie) pozwalają każdemu komunikatorowi z osobna na cykliczne wykonywanie wysiłku tworzenia jednostek zanurzonych w obydwu sferach i w ramach szczególnej poetyki dyskursu audiosfery i gestosfery (zwanego dalej ‘dyskursem’). W dyskursie tym powyżej wymienione zjawiska wspólnie generują przenikające się ‘tekstury soniczne mowne’ i ‘tekstury gesturalne’ (zob. Filatriau i Arfib, 2005; Filatriau et al. 2006; Filatriau, J.-J. et al., 2007).

2. Mediacja gesturalna

Jak już zaznaczono we wstępie wszelkie formy komunikacji podlegają społecznemu filtrowaniu. Ma to zwłaszcza odniesienie do gestosfery, która, stanowiąc głównie wtórny system sygnalizacyjny, pozwala komunikatorowi na dokonywanie odpowiednich mediacji gesturalnych w odniesieniu do poszczególnych zachowań komunikacyjnych w obrębie audiosfery, głównie w zakresie antropofonii lingwalnej, w sposób zarówno nieświadomy jak i w pełni kontrolowany. Dodać należy, iż według Vygotskiego wszelka działalność mediacyjna, zatem także mediacja gesturalna, ma charakter społeczno-kulturowy, chociaż oparta jest ona na koniecznym uprzednim zinternalizowaniu całego potencjału mediacyjnego, a w tym konkretnym przypadku na zinternalizowaniu całego hierarchicznego i syntetycznego schematu ciała ludzkiego w odpowiedni system reprezentacji mentalnej. W ten sposób każdorazowa aktywacja audiosfery w węższym zakresie antropofonii lingwalnej, tj. w zakresie produkcji dźwięków mowy, jest jednocześnie mediowana (ściślej mówiąc kontrolowana) przez zachowania w obrębie gestosfery. Możemy więc mówić o wewnętrznej presji mediacyjnej obejmującej synergizm 'audiosfera-gestosfera'.

W wyniku tej współpracy (tj. nakładania się antropofonii lingwalnej i gestosfery w czasie) wszelkie ekstremalne artykulacje (zwłaszcza emfatyczne), czy to na poziomie tekstur sonicznych mownych zredukowanych do pojedynczych dźwięków czy też na poziomie tekstur sonicznych mownych zawierających większe jednostki dyskursu (np. frazy, zdania), przechodzą przez nieunikniony proces filtrowania ze strony gestosfery, który może, między innymi, przybierać postać łagodzenia (tj. modulacji, stylizowania, konturowania, zob. Baudrillard, 2006). Mechanizm ten można wyrazić w następujący sposób:

Oczywiście mechanizm powyższy, działający niejako na dwóch poziomach, zarówno linearnie jak i pionowo, nie uwzględnia przypadku aktywacji gestosfery bez udziału audiosfery (np. w warunkach wrodzonego lub nabytego upośledzenia komunikatora w zakresie tejże), w którym to przypadku gestosfera pozostaje jedyną dostępną sferą dla szeroko pojętej ekspresji komunikacyjnej.

Na podstawie powyższych uwag można założyć, że mediacja gesturalna ma zatem charakter wyuczony i społeczno-kulturowy. Oznacza to, między innymi, że:

- jest ona przekazywana komunikatorom w transmisji o charakterze kulturowym
- jest ona przekazywana międzypokoleniowo
- nie podlega spontanicznemu powstawaniu
- jest generowana z wykorzystaniem całego mechanicznego potencjału ciała ludzkiego i na podstawie odpowiednio zinternalizowanego hierarchicznego i syntetycznego schematu ciała ludzkiego
- daje się przyswoić w wyniku uczenia się i nauczania przedłużonego w czasie
- daje się uzupełniać lub zmieniać w szerszym procesie mediacji kulturowej obejmującym wszystkich członków danej wspólnoty kulturowo-językowo-komunikacyjnej.

3. Komunikacyjna przestrzeń publiczna a gestosfera

Zakłada się, że komunikacyjna przestrzeń publiczna podlega kontroli społecznej, na którą składają się działania pojedynczych komunikatorów, którzy pod względem tożsamościowym wchodzą w skład określonej wspólnoty kulturowej. Kontrola ta ma charakter głównie restrykcyjny w odniesieniu do wszelkich form ekspresji zarówno w obrębie audiosfery jak i gestosfery. Ponadto kontrola ta ma na celu usuwanie z bieżącej praktyki komunikacyjnej elementów ekstremalnych, zwłaszcza nacechowanych negatywnie pod względem społecznym i utrzymywanie optymalnego kształtu komunikacyjnej przestrzeni publicznej. W takim ujęciu komunikacyjna przestrzeń publiczna stanowi obszar zewnętrznej presji mediacyjnej skierowanej w stronę gestosfery.

W tym miejscu koniecznym staje się określenie wzajemnych związków pomiędzy komunikacyjną przestrzenią publiczną i gestosferą. Otóż przyjmuje się, że ta pierwsza stanowi szerokie środowisko dla gestosfery. Oznacza to, że ma ona decydujący wpływ na odpowiednie profilowanie gestów przez pojedynczych komunikatorów, jednocześnie pozwalając na płynne ich generowanie w zmieniających się kontekstach społeczno-kulturowych z jednoczesnym utrzymywaniem potencjału interakcyjnego komunikatorów

Słowem komunikacyjna przestrzeń publiczna stanowi arenę (swoistą makrostrukturę społeczną), w obrębie której odbywa się proces adaptacji gestosfery do wymagań procesu komunikacji zachodzącego w nieskończenie różnorodnym społeczno-kulturowym środowisku komunikatorów. Adaptacja ta ma wymiar zarówno ogólny, tj. dotyczy całej gestosfery jako ewolucyjnie utworzonej puli gestów człowieka jak i jednostkowych gestów wykonywanych przez komunikatorów w konkretnych aktach komunikacji (zob. Birdwhistell, 1970).

4. Wnioski

W niniejszym krótkim eseju przedstawiliśmy dwa podstawowe elementy złożonego systemu komunikacyjnego człowieka, tj. komunikacyjną przestrzeń publiczną i gestosferę. Jednocześnie założyliśmy, że w dynamicznym i bezkolizyjnym przebiegu komunikacji ważną rolę należy przypisać procesom mediacyjnym. Wyróżniliśmy dwa typy mediacji: mediację gesturalną jako typ wewnętrznej presji mediacyjnej obejmującej swoim zasięgiem synergizm 'audiosfera-gestosfera' występujący u każdego komunikatora z osobna oraz typ zewnętrznej presji mediacyjnej skierowanej w stronę gestosfery z obejmującej ją komunikacyjnej przestrzeni publicznej. Obydwa typy mediacji uczestniczą w ogólnym procesie utrzymywania optymalnego, a więc społecznie pożądanego kształtu komunikacyjnej przestrzeni publicznej.

Bibliografia:

- Baudrillard, J. 2006. "Tail fins and lighters polished by the sea: stylization, manipulability, and envelopment". **International Journal of Baudrillard Studies** 3.2.
- Birdwhistell, R.L. 1970. **Kinesics and context: essays on body motion communication**. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Filatriau, J.-J. i D. Arfib. 2005. "Instrumental gestures and sonic textures". **Proceedings of the 3rd Sound and Music Conference (SMC'05)**. Salerno, Włochy.
- Filatriau, J.-J., D. Arfib i J.M. Couturier. 2006. "Using visual textures for sonic textures production and control". **Proceedings of the 9th International Conference on Digital Audio Effects (DAFx-06)**. Montreal, Kanada.

- Filatriau, J.-J., D. Arfib, D. Glowinski i G. Volpe. 2007. "Virtual objects as mediation between sonic textures and interactive gestures". **Proceedings of the 2007 International Computer Music Conference (ICMC'07)**. Kopenhaga, Dania.
- Filkorn, R. i M. Kocan. 2000. "Simulation of human body kinematics". <http://www.cescg.org/CESCG-2000/RFilkorn>
- Lotman, Y. 1990. **Universe of the mind: a semiotic theory of culture**. London: I. B. Taurus and Co.
- Puppel, J. 2007. "Wpływ dystansu międzyosobowego na użycie zasobów językowych w komunikacji bezpośredniej: badanie wstępne". W zbiorze: Puppel, S. (red.). **Społeczeństwo – kultura – język: w stronę interakcyjnej architektury komunikacji**. Poznań: Katedra Ekokomunikacji UAM. 65-77.
- Puppel, S. 2008. "Communicology: remarks on the reemergence of a paradigm in communication studies". W zbiorze: Puppel, S. i M. Bogusławska-Tafelska. (red.). **New pathways in linguistics**. Olsztyn: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski. 11-22.
- Puppel, S. (w druku). "Antropofonetyka: uwagi w sprawie ekologii narządów mowy i utrzymywania estetyczności publicznej przestrzeni dźwiękowej".
- Vygotsky, L.S. 1962. **Thought and language**. Cambridge, Mass.: The MIT Press.
- Vygotsky, L.S. 1978. **Mind in society: the development of higher psychological processes**. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.